

การศึกษาผลการใช้หลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

วันที่ได้รับต้นฉบับบทความ: 18 กันยายน 2566
วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 6 พฤษภาคม 2567
วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 20 สิงหาคม 2567

ปาริชาติ เตชะ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ศิริพร โสมคำภา*

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

จิรัชญ์ เฟื่องแดง

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการมือใหม่ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 2) เพื่อประเมินการใช้หลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เข้ารับการอบรมหลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 50 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนและแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต แบบสอบถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการมือใหม่ ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.11)

คำสำคัญ: ผลการใช้หลักสูตร ผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล ผู้ประกอบการมือใหม่

วิธีการอ้างอิง:

ปาริชาติ เตชะ, ศิริพร โสมคำภา, และจิรัชญ์ เฟื่องแดง. (2567). การศึกษาผลการใช้หลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัลสำหรับผู้ประกอบการมือใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 6(3), 57-73.

* ผู้ประสานงานหลัก: tampoo37@gmail.com

A Study of the Outcomes of Implementing the Digital Innovation Entrepreneurship Curriculum for New Entrepreneurs at Kamphaeng Phet Rajabhat University

Received: September 18, 2023

Revised: May 6, 2024

Accepted: August 20, 2024

Parichat Techa

Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

*Siriporn Somkhumpa**

Faculty of Management Science, Kamphaeng Phet Rajabhat University

Jirad Pengdang

Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were to compare the knowledge and understanding of new entrepreneurs before and after learning the process through the digital innovation entrepreneurship curriculum and evaluate the operation of the digital innovation entrepreneurship curriculum among new entrepreneurs of Kamphaeng Phet Rajabhat University in the digital era. The 50 participants were selected by a simple random sampling. The research instruments included pretest and post-tests, and a satisfaction assessment form related to factors such as input, process, and output of the curriculum, using a 5-level rating scale. The result showed that, in terms of knowledge comparison, the score in post-training level was higher than that of their pre-training levels at the statistical significance of the 0.05 level. Also, the satisfaction assessment outcomes of innovation entrepreneurship development curriculum for new entrepreneurs in the digital era were at a high level ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.11).

Keywords: curriculum operation, digital innovation entrepreneurship, new entrepreneurs

Cite this article as:

Pitsirisub, P., Yawila, L., & Sittioum, R. (2024). Marketing Mix Factors, Trust, and Perceived Product Value Influencing the Decision-making Process for Purchasing Thai-Branded Sports Equipment in Thailand. *Journal of Management Science Pibulsongkram Rajabhat University*, 6(3), 57-73.

* Corresponding Author: tampoo37@gmail.com

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกมีผลทำให้คนไทยและสังคมไทย ต้องปรับตัวให้ทันกับสภาวะการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้านตามบริบทของโลก ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้คนเผชิญการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือ คุณภาพของการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในโลกสมัยใหม่ดังนั้นสิ่งแรกที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้นในประเทศไทยคือการพัฒนาคนให้มีศักยภาพในระดับสากลเพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าและเทียบเท่าอารยประเทศได้และการเป็นผู้ประกอบการเป็นประเด็นที่ได้รับการกล่าวถึงในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ในยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่ต้องเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการ (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580, 2561)

ปัจจุบันการศึกษาด้านทักษะผู้ประกอบการถือว่ามีความสำคัญ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการศึกษา และนโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรมรวมทั้งเศรษฐกิจในระดับประเทศ การศึกษาด้านทักษะผู้ประกอบการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยช่วยเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคคลกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นกำลังสำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างความเจริญก้าวหน้าของชุมชนสังคมและประเทศชาติอย่างสมดุลมั่นคงและยั่งยืน (อรจิรา ธรรมไชยงกูร และเมธิกา พ่วงแสง, 2565) ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) คือคุณลักษณะสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ มูลค่าทางเศรษฐกิจและการสร้างงานส่วนใหญ่ จะถูกสร้างสรรค์โดยธุรกิจขนาดเล็กที่เกิดจากแนวคิดและทักษะความเป็นผู้ประกอบการของแต่ละบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างธุรกิจขนาดใหญ่ เมื่อบุคคลได้รับการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น มีโอกาสในการฝึกฝนอย่างเสรี มีความมั่นใจและดำเนินงานต่อไปจากประสบการณ์ของนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ นักเศรษฐศาสตร์และนักวิชาการเชื่อว่า วัฒนธรรมของความเป็นผู้ประกอบการจะเป็นการส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคลให้ดำเนินธุรกิจของตนเองท้องถิ่น และระดับชาติ ซึ่งนักการศึกษาต้องเตรียมความพร้อมให้แก่เยาวชนและประชาชนให้สามารถผสมผสานองค์ความรู้ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงาน และการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสง่างาม (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์, 2561)

เมื่อเปรียบเทียบขีดความสามารถด้านดิจิทัลในระดับโลกพบว่า ประเทศไทยยังอยู่ในระดับกลาง โดยจัดอยู่ในอันดับที่ 41 จาก 63 ประเทศ จากการจัดอันดับของ World Digital Competitiveness Ranking 2017 (DRI) และอันดับที่ 62 จาก 139 ประเทศ จากการจัดอันดับของ Networked Readiness Index 2016 (NRI) และเป็นอันดับที่ 3 ของอาเซียนจากการจัดอันดับของ World Economic Forum โดยในรายละเอียดประเทศไทยต้องเร่งแก้ไขโดยด่วนคือ ทักษะดิจิทัลของประชาชน และแรงงานด้านดิจิทัลที่ต่ำมาก การขาดนวัตกรรมดิจิทัล หรือการวิจัย และพัฒนาสินค้า และบริการที่นำเข้าสู่ตลาดได้จริง ก่อให้เกิดความเสี่ยงของการลงทุนค่อนข้างสูง และปัญหาเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งมีความสำคัญมากในปัจจุบัน (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2561)

ในด้านแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเล็งเห็นความสำคัญด้านการศึกษากลุ่มคนทุกช่วงวัยในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยทำงาน ที่ควรมีการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) รวมถึงการยกระดับทักษะและสร้างทักษะใหม่ที่เป็นต่อการทำงาน (Upskill/Reskill) รวมถึงมีระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ที่ให้บุคคลทั่วไปรวมถึงกลุ่มนักเรียน นักศึกษา สามารถเรียนและสะสมหน่วยกิต เพื่อนำไปเทียบโอนรับใบประกาศนียบัตร หรือ

ใบปริญญาได้ โดยไม่จำเป็นต้องเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งเดียว (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2565) ซึ่งโครงการพลิกโฉมสถาบันอุดมศึกษา (Re-inventing University) เป็นโครงการที่สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สอ.ว.) ได้เริ่มดำเนินการนำร่องมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2563 จนถึงปัจจุบัน เพื่อต้องการให้สถาบันอุดมศึกษามีการปฏิรูประบบการบริหาร ปรับเปลี่ยนหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ทันสมัย เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้วยงานวิจัยและนวัตกรรม การผลิตกำลังคนคุณภาพสูง โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว ในการพลิกโฉมมหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2565 ครั้งนี้ มหาวิทยาลัยได้พัฒนาหลักสูตร “การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ในยุคดิจิทัล” เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการปรับองค์ความรู้ทั้ง Soft Skill และ Hard Skill ที่สามารถนำไปต่อยอดการพัฒนาธุรกิจของตนได้ซึ่งหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นยังขาดกระบวนการในการทดลองใช้หลักสูตรดังกล่าว

จากความสำคัญและปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นอย่างยั้งที่จะต้องมีการศึกษาลักษณะการทดลองใช้หลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ซึ่งเป็นหลักสูตรระยะสั้นที่เน้นการจัดการศึกษาสร้างผู้ประกอบการมือใหม่ในยุคดิจิทัล ที่บูรณาการเนื้อหาสาระภาคทฤษฎี ควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติจริง ส่งเสริมผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปประกอบอาชีพได้จริงอย่างมีคุณภาพและมีคุณธรรมจริยธรรม

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการมือใหม่ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรสำหรับผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
2. เพื่อประเมินการใช้หลักสูตรสำหรับผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้หลักสูตรการผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรที่สอดคล้องกับความต้องการของบริบทสังคมปัจจุบัน ผู้ประกอบการมือใหม่ นำความรู้ที่ได้ไปใช้จริงและนำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพได้อย่างมีคุณภาพ
2. สามารถใช้เป็นตัวอย่างของการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาสำหรับผู้สอนในรายวิชาอื่น ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการใช้หลักสูตรสำหรับผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ตามลำดับต่อไปนี้

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.1 เพื่อให้ผู้อบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเริ่มต้นทำธุรกิจ สามารถเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ได้จริง รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างธุรกิจ (K – Knowledge)

1.2 เพื่อส่งเสริมทักษะเฉพาะทางสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ และมีความทันสมัย ปฏิบัติได้จริง ใช้งานได้จริง (P – Process/skill)

1.3 เพื่อส่งเสริมให้ผู้อบรมตระหนักถึงจริยธรรมและกฎหมายของการเป็นผู้ประกอบการ (A -Attitude)

2. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการรายใหม่ เป็นเนื้อหาที่มีความทันสมัย ปฏิบัติและนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับทักษะเฉพาะทาง รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจในการสร้างธุรกิจสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปทำธุรกิจได้ตามแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร คือ

2.1 อบรมแบบปฏิบัติการ

2.2 การประเมินผลการเรียนรู้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนหลังเรียน ชิ้นงานและการประเมินตามสภาพจริง

3. โครงสร้างรายวิชาหลักสูตรระยะสั้น

หลักสูตร มีรายวิชา 3 รายวิชา รวม 45 ชั่วโมง ดังนี้

3.1 วิชาการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการมือใหม่

จำนวน 13 ชั่วโมง (ทฤษฎี 6 ชั่วโมง/ปฏิบัติ 7 ชั่วโมง)

วัตถุประสงค์รายวิชา

1) เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้พื้นฐานการเป็นผู้ประกอบการ

2) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเขียนแผนธุรกิจเบื้องต้นได้

3.2 วิชาการเป็นผู้ประกอบการดิจิทัล

จำนวน 18 ชั่วโมง (ทฤษฎี - ชั่วโมง/ปฏิบัติ 18 ชั่วโมง)

วัตถุประสงค์รายวิชา

1) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเครื่องมือทางด้านการตลาดดิจิทัลที่เหมาะสมต่อการโฆษณาได้

2) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการสร้างคอนเทนต์ทางการตลาดได้

3.3 วิชาการจัดการสำหรับการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรม

จำนวน 14 ชั่วโมง (ทฤษฎี 3 ชั่วโมง/ปฏิบัติ 11 ชั่วโมง)

วัตถุประสงค์รายวิชา

1) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดการด้านการเงิน การบัญชีและภาษีอากรเบื้องต้นได้

2) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดการด้านกระบวนการ เทคนิคการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการจัดการร้านค้าสำหรับร้านขายของออนไลน์ได้

3. การประเมินหลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ อาทิเช่น Stufflebeam and Shinkfield (2007) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรคือ กระบวนการหาข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกที่ดีกว่าเดิม มาร์ต พัฒผล (2556)

สรุปว่าการประเมินหลักสูตรเปรียบเสมือนกระจกสะท้อน คุณภาพของการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร ช่วยชี้แนะแนวทางการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบท สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การประเมินหลักสูตรจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปรับปรุง หลักสูตรให้มีความทันสมัย พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2558) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึงกระบวนการเชิงระบบ เพื่อจัดหาสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร การบริหาร หลักสูตร และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จากความหมาย ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการเชิงระบบใน การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก การดำเนินการใช้หลักสูตร เพื่อพิจารณาตัดสินว่าหลักสูตรนั้นมี องค์ประกอบที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เหมาะสมเพียงใดที่จะทำให้การดำเนินการหลักสูตรบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ควรมีการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาหลักสูตรอย่างไรต่อไป

รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (System Analysis Model)

รูปแบบการประเมินเชิงระบบ เป็นรูปแบบการประเมินที่ใช้เทคนิค PPBS (Planning Programming and Budgeting System) ซึ่งมีแนวคิดมาจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มาใช้ในหน่วยงานของทางรัฐบาล เพื่อให้ได้ ผลผลิตสูงสุด โดยเชื่อว่าการประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) มีความสัมพันธ์กันในลักษณะของฟังก์ชันการผลิตที่สม่ำเสมอและมั่นคงและสามารถวัดผลได้ในเชิงปริมาณ การประเมินตามแนวคิดนี้นิยมใช้การทดลองมีการออกแบบกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมเพื่อหาข้อสรุป เจริญสาเหตุระหว่างปัจจัยเบื้องต้นและผลผลิต พร้อมทั้งสรุปผลที่ได้ว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ตลอดจนนิยม เปรียบเทียบประสิทธิภาพกับโครงการอื่น ๆ ในแง่ผลผลิตตามที่คาดหวังโดยใช้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงทรัพยากร น้อยที่สุด การประเมินประเภทนี้เน้นการใช้วิธีการเชิงระบบเพื่อการเสนอสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อ ผู้เกี่ยวข้องสำหรับการตัดสินใจเชิงบริหาร (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2562)

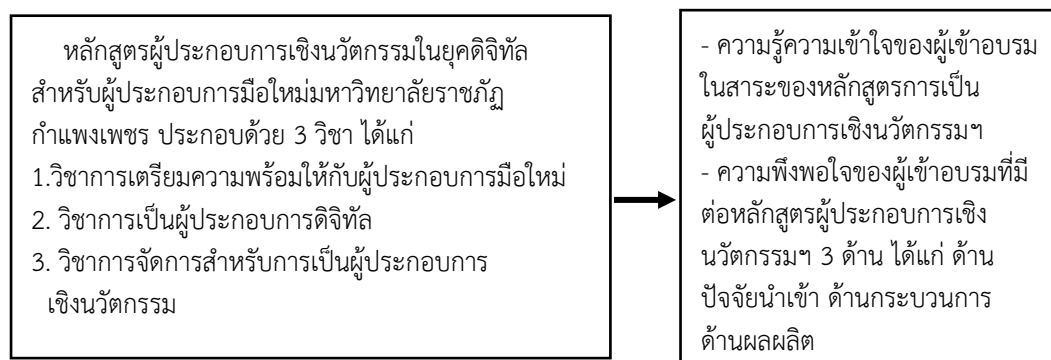
หลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชรครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการประเมินเชิงระบบ (IPO) 3 ด้าน ที่ Deniz (2002) ได้นำเสนอไว้ ซึ่งเป็น ที่ยอมรับในการนำมาประเมินหลักสูตรฝึกอบรม ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย ด้านปัจจัย เกื้อหนุน และด้านการบริหารหลักสูตร 2) ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียน การสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านวิทยากร 3) ด้านผลผลิต (Output) ประกอบด้วย ด้านผลสำเร็จของหลักสูตร และด้านผลลัพธ์และประโยชน์ที่ได้รับ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภาภรณ์ เจริญประดับ (2560) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนรายวิชา เพื่อเสริมสร้างผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเมื่อนำไปใช้ตามแนวคิดการประเมินของ Kirkpatrick (1998) พบว่า ผลการประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง ของผู้เข้ารับการอบรมฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นองค์กร (Results Evaluation) พบว่าผู้เข้าอบรมมี การนำความรู้ไปใช้ในหน่วยงาน และมีพฤติกรรมการทำงานที่ส่งผลดีต่อองค์กร ทั้งต่อเพื่อนร่วมงาน และ ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ โตโสภณ และวารีรัตน์ แก้วอุไร (2561) ได้พัฒนาหลักสูตร เสริมสร้างสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการ ตามแนวคิดการฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ สำหรับนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการ

ตามแนวคิด การฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผลการใช้หลักสูตร พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความรู้ความเข้าใจ การเป็นผู้ประกอบการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักศึกษามีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษามีคุณลักษณะ ส่วนบุคคลต่อการเป็นผู้ประกอบการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการประเมินหลักสูตร พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรในระดับมาก และผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรให้ความเห็นว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากทั้งด้านปัจจัยนำเข้าด้าน กระบวนการ และด้านผลผลิตซึ่งหลักสูตรมีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน มีทฤษฎีรองรับที่ชัดเจน และมี กิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนได้ อีกทั้งยังมี ชูลิพร สุระโชติ (2563) ได้พัฒนา หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่า 1) ความรู้ของครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ความสามารถของครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากความสามารถของครูในการจัดการเรียนรู้ในภาพรวม อยู่ในระดับดี และความสามารถของครูในการปฏิบัติกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก 3) เจตคติของครูที่มีต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่ง การเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) อยู่ในระดับมากทุกข้อ และ 4) การประเมินหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมากทุกข้อ และในต่างประเทศ Nourian & Ghoddousi (2015) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะด้านอาชีวศึกษาและการ ฝึกอบรมในประเทศอิหร่าน ผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ย มากกว่าวิธีการทำงานที่เหมาะสมกับเครื่องมือ การให้ความสนใจทุกแง่มุมของอาชีพและสภาพแวดล้อมใน การทำงาน สุขภาพและความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า แต่ยังคงมีความพึงพอใจน้อยต่อสถานการณ์ปัจจุบันและ ความพึงพอใจสมรรถนะที่ไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น การทำงานเป็นทีม เทคโนโลยีใหม่ การเป็นผู้ประกอบการ และการจัดการทรัพยากรที่ต่ำกว่าความพึงพอใจเกี่ยวกับสมรรถนะการปฏิบัติงาน

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้สมัครเข้าอบรมหลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 57 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สมัครเข้าอบรมหลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน 50 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณด้วยสูตรของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

$$n = \frac{\chi^2 N p (1-p)}{e^2 (N-1) + \chi^2 p (1-p)}$$

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน ขนาดประชากร

E แทน ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มที่ยอมรับได้

χ^2 แทน ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95% ($\chi^2=3.841$)

p แทน สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด $p=0.5$)

เมื่อแทนตัวแปรในสมการ โดยใช้ประชากรจำนวน 57 คน ยอมรับให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และสัดส่วนของลักษณะประชากรที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเท่ากับ

$$\begin{aligned} n &= \frac{3.841 \times 57 \times 0.5 \times 0.5}{(0.05)^2 \times (57-1) + 3.841 \times 0.5 \times 0.5} \\ &= 49.75 \\ &\approx 50 \end{aligned}$$

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลากกลุ่มตัวอย่างมา 50 คน (ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงทางสถิติการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1.1 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนวัดความรู้ความเข้าใจสาระในหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการก่อนและหลังการอบรมหลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 เลือก จำนวน 30 ข้อ

2.1.2 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรม ประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 35 ข้อ

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

2.2.1 การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

2.2.1.1 ศึกษาเนื้อหาสาระของรายวิชาในหลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัลสำหรับผู้ประกอบการมือใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ประกอบด้วย 3 วิชา ได้แก่

วิชาการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการมือใหม่ วิชาการเป็นผู้ประกอบการดิจิทัล และวิชาการจัดการสำหรับการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรม

2.2.1.2 ศึกษาหลักการสร้างข้อสอบ สร้างข้อสอบเป็นแบบปรนัยแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ โดยเป็นเนื้อหาของทั้ง 3 รายวิชา รายวิชาละ 15 ข้อ

2.2.1.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านในการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ใช้เกณฑ์ 0.60 ได้ค่า IOC ที่ใช้ได้ทุกข้ออยู่ระหว่าง 0.60-1.00

2.2.1.4 นำแบบทดสอบที่ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเป็นปรนัยของข้อคำถาม ปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ผ่านการเรียนทั้ง 3 รายวิชา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ตรวจสอบค่าความยากรายข้อของแบบทดสอบได้ค่าความยากที่ใช้ได้ทุกข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.43-0.63 ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกใช้ได้ทุกข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.41-0.93 ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.979 ซึ่งมีความเชื่อมั่นสูง สามารถนำแบบทดสอบไปใช้ได้

2.2.1.5 เลือกใช้แบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ โดยเป็นเนื้อหาของทั้ง 3 รายวิชา รายวิชาละ 10 ข้อ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแล้ว จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.2.2 การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถามความพึงพอใจ

2.2.2.1 ศึกษาจุดประสงค์ของหลักสูตร และแนวคิดการประเมินหลักสูตร การประเมินเชิงระบบ

2.2.2.2 ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามแบบมาตรฐาน ค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยข้อคำถามเป็นไปตามกรอบการประเมินประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต จำนวน 35 ข้อ

2.2.2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านในการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ใช้เกณฑ์ 0.60 ได้ค่า IOC ที่ใช้ได้ทุกข้ออยู่ระหว่าง 0.80-1.00

2.2.2.4 นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเป็นปรนัยของข้อคำถาม ปรับปรุงแก้ไขตามที่ได้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะ จัดพิมพ์ฉบับสมบูรณ์นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 เก็บรวบรวมข้อมูลการทดสอบก่อนและหลังจากการจัดการเรียนการสอน มีลักษณะเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก (Multiple Choice) จำนวน 30 ข้อ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน

ขั้นตอนที่ 2 เก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร หลังเรียน ด้วยทีมผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นตอนที่ 1 ใช้สถิติทดสอบสมมติฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติ Dependent Sample t - test

ขั้นตอนที่ 2 ใช้สถิติบรรยายนำแบบสอบถามความพึงพอใจมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การให้ระดับความพึงพอใจดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

4.51 – 5.00	หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการมือใหม่ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ตารางที่ 1 ความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้ประกอบการมือใหม่ที่ได้รับจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

คะแนน	n	ค่าเฉลี่ย คะแนนเต็ม 30	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าความต่างเฉลี่ย	t	p
ก่อนเรียน	50	17.18	2.30	6.16	25.172	.000*
หลังเรียน	50	23.34	1.51			

p* < 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 23.34 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 17.18 อยู่ 6.16 คะแนนจากการทดสอบความแตกต่าง ของเฉลี่ยระหว่างคะแนนหลังเรียนกับคะแนนก่อนเรียนด้วยสถิติทดสอบ t ได้ค่า t เท่ากับ 25.172 สรุปได้ว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตในภาพรวม

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านปัจจัยนำเข้า	3.86	0.12	มาก
2. ด้านกระบวนการ	4.12	0.14	มาก
3. ด้านผลผลิต	4.05	0.14	มาก
รวมเฉลี่ย	4.01	0.11	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรในภาพรวมอยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.11) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความพึงพอใจในการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านกระบวนการ ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.14) ด้านผลผลิต ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.14) และด้านปัจจัยนำเข้า ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.12) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในด้านปัจจัยนำเข้า

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านปัจจัยเกื้อหนุน			
1. บรรยากาศในห้องอบรมสนับสนุนและเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้	3.98	0.47	มาก
2. บรรยากาศในห้องอบรมส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมสร้างสรรค์ไอเดียเชิงธุรกิจ	4.22	0.55	มาก
3. ห้องอบรมและสื่ออุปกรณ์มีสภาพพร้อมใช้งาน	3.70	0.46	มาก
4. สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้	3.70	0.46	มาก
5. สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมทันสมัย	3.74	0.44	มาก
รวมเฉลี่ย	3.88	0.17	มาก
ด้านบริหารหลักสูตร			
6. การชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้และวิธีการจัดอบรมให้ผู้เข้าอบรมทราบ	3.76	0.43	มาก
7. เนื้อหามีความเหมาะสมและทันสมัย	3.78	0.42	มาก
8. หลักสูตรตอบโจทย์สำหรับผู้ที่ต้องการเป็นผู้ประกอบการมือใหม่ในยุคดิจิทัล	4.26	0.53	มาก
9. มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมในปัจจุบัน	3.78	0.42	มาก
10. พัฒนาให้ผู้เข้าอบรมมีความตระหนักถึงจริยธรรมและกฎหมายของการเป็นผู้ประกอบการ	3.68	0.47	มาก
รวมเฉลี่ย	3.84	0.19	มาก
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	3.86	0.12	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ด้านปัจจัยนำเข้าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.12) พิจารณาเป็นรายการเรียงลำดับ 3 ลำดับแรก พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ หลักสูตรตอบโจทย์สำหรับผู้ที่ต้องการเป็นผู้ประกอบการมือใหม่ในยุคดิจิทัล มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.53) รองลงมา คือ บรรยากาศในห้องอบรมส่งเสริมให้

การศึกษาผลการใช้หลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัลสำหรับผู้ประกอบการมือใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผู้เข้าอบรมสร้างสรรค์ไอเดียเชิงธุรกิจ มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$, S.D.= 0.55) บรรยายภาคในห้องอบรมสนับสนุนและเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.47) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในด้านกระบวนการ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการจัดการเรียนการสอน			
1. ชี้แจงรายละเอียดการจัดการเรียนรู้ ขอบข่ายกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลให้แก่ผู้เข้าอบรม	4.06	0.51	มาก
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร	3.86	0.64	มาก
3. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงและได้ลงมือฝึกปฏิบัติ	4.42	0.50	มาก
4. ใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาสาระตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร	3.96	0.49	มาก
5. เปิดโอกาสให้ผู้อบรมได้ซักถามปัญหาและรับฟังความคิดเห็น	3.92	0.53	มาก
รวมเฉลี่ย	4.04	0.25	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล			
6. ชี้แจงรายละเอียดการวัดและประเมินผลการเรียนอย่างชัดเจนครอบคลุมสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล	4.32	0.55	มาก
7. มีวิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ของหลักสูตร	4.36	0.53	มาก
8. มีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน	3.98	0.47	มาก
9. มีความชัดเจนในการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	3.98	0.55	มาก
10. มีการนำผลการวัดและประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง	4.08	0.53	มาก
รวมเฉลี่ย	4.14	0.19	มาก
ด้านวิทยากร			
11. มีคุณสมบัติตรงกับสาขาวิชาที่สอน	4.02	0.62	มาก
12. มีความรู้สามารถและประสบการณ์สอน	4.06	0.51	มาก
13. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้องชัดเจน	4.36	0.48	มาก
14. ใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย	4.34	0.52	มาก
15. แนะนำแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัลให้แก่ผู้เข้าอบรม	4.04	0.49	มาก
รวมเฉลี่ย	4.16	0.27	มาก
รวมเฉลี่ยทั้งหมด	4.12	0.14	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ด้านกระบวนการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$, S.D.=0.14) พิจารณาเป็นรายการเรียงลำดับ 3 ลำดับแรก พบว่ารายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง และได้ลงมือฝึกปฏิบัติ มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.50) รองลงมา คือ มีวิธีการวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ของหลักสูตรมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.53) และมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้องชัดเจนมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$, S.D.= 0.48) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรในด้านผลผลิต

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านผลสำเร็จของหลักสูตร			
1. ครอบคลุมเนื้อหาสาระทั้งด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตร	3.86	0.67	มาก
2. ช่วยกระตุ้นให้ผู้อบรมเกิดการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล	3.86	0.64	มาก
3. ผู้อบรมมีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะส่วนบุคคลเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล	4.34	0.52	มาก
4. สื่อและแหล่งการเรียนรู้ในหลักสูตรช่วยเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล	3.90	0.54	มาก
5. มีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมและชัดเจน	3.86	0.35	มาก
รวมเฉลี่ย	3.96	0.23	มาก
ด้านผลลัพธ์และประโยชน์ที่ได้รับ			
6. มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัลมากขึ้น	4.20	0.45	มาก
7. มีความสามารถในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้	3.92	0.40	มาก
8. มีความสามารถในการสร้างสรรค์ไอเดียสำหรับผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล	4.00	0.40	มาก
9. ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้	3.90	0.51	มาก
10. ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้	4.62	0.49	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.13	0.20	มาก
รวมเฉลี่ย	4.05	0.14	มาก

จากตารางที่ 5 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ด้านผลผลิต

ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, $S.D.=0.14$) พิจารณาเป็นรายการเรียงลำดับ 3 ลำดับแรก พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.62$, $S.D.=0.49$) รองลงมา คือ ผู้อบรมมีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะส่วนบุคคลเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$, $S.D.=0.52$) และมีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัลมากขึ้น มีความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, $S.D.=0.45$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการมือใหม่ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรมมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมไปถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ในหลักสูตรมีความเหมาะสมในการให้ความรู้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ ไทโสภณ และวาริรัตน์ แก้วอุไร (2561) ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการ ตามแนวคิดการฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผลการใช้หลักสูตร พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการสอนโดยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความรู้ความเข้าใจ การเป็นผู้ประกอบการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรการเป็นผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล สำหรับผู้ประกอบการมือใหม่มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้านปัจจัยนำเข้ามีปัจจัยเกื้อหนุนไม่ว่าจะเป็นห้องอบรม บรรยากาศ สื่อที่ใช้ในการสอนมีความทันสมัย ด้านบริหารหลักสูตรมีการชี้แจงรายละเอียดของหลักสูตร เนื้อหามีความเหมาะสมต่อโจทย์ความต้องการของผู้ประกอบการมือใหม่ในยุคดิจิทัล ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง ด้านผลผลิต ผลสำเร็จของหลักสูตรผู้เข้าอบรมมีความสามารถในการสร้างสรรค์ไอเดียสำหรับผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัล จึงส่งผลให้มีความพึงพอใจในภาพรวมทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ เจริญประดับ (2560) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนรายวิชาเพื่อเสริมสร้างผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเมื่อนำไปใช้ตามแนวคิดการประเมินของ Kirkpatrick (1998) พบว่าผลการประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง ของผู้เข้ารับการอบรมฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตร อยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้หลักสูตรฯ ในด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายการที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ หลักสูตรตอบโจทย์สำหรับผู้ที่ต้องการเป็นผู้ประกอบการมือใหม่ในยุคดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ทั้ง 3 รายวิชาที่มีวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้ารับการอบรมคือ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเขียนแผนธุรกิจเบื้องต้นได้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเครื่องมือทางด้านการตลาดดิจิทัลที่เหมาะสมต่อการโฆษณาได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการสร้างคอนเทนต์ทางการตลาดได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจัดการด้านกระบวนการ เทคนิคการออกแบบผลิตภัณฑ์ และการจัดการร้านค้าสำหรับร้านขายของออนไลน์ได้ หลักสูตรจึงตอบโจทย์สำหรับเป็นผู้ประกอบการมือใหม่ในยุคดิจิทัล

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mitchelmore and Rowley (2009) กล่าวว่าสมรรถนะผู้ประกอบการเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคลที่เป็นผลมาจากการดำเนินธุรกิจ ประกอบด้วย ปัจจัยที่หลากหลาย เช่น แรงจูงใจส่วนบุคคล คุณลักษณะส่วนบุคคล แนวคิดของตนเอง ความรู้ ความสามารถหรือทักษะซึ่งเกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ประกอบการมือใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ โตโสภณ และวาริรัตน์ แก้วอุไร (2561) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการ ตามแนวคิดการฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ผลการประเมินหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมระดับมาก

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้หลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรฯ ในด้านกระบวนการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายการที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง และได้ลงมือฝึกปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เข้าอบรมได้ลงมือปฏิบัติจริง สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนคิดระหว่างจัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินการเรียนรู้จากการปฏิบัติของ Santrock (2018) การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นกระบวนการที่บุคคลปฏิบัติงานและเรียนรู้ไปพร้อมกัน เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาผนวกรวมกับองค์ความรู้ใหม่ที่สร้างขึ้นด้วยขั้นตอนที่เป็นระบบ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ ทางการศึกษาจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่หลอมรวมความรู้เดิมและประสบการณ์ใหม่เข้าด้วยกันนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือพัฒนางานของครูและผู้เรียน การประเมินผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติจึงเป็นการประเมินตามสภาพจริงด้านความรู้ทักษะ ความสามารถในการเป็นจริงตามบริบทของการเรียนรู้

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้หลักสูตรการพัฒนาหลักสูตรฯ ในด้านผลผลิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายการที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายวิชาในหลักสูตรทั้ง 3 รายวิชาได้ถูกพัฒนาขึ้นอยู่บนพื้นฐานของความต้องการของผู้ประกอบการมือใหม่ และทันการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันที่ผู้ประกอบการยุคใหม่ต้องมีความรู้ในเรื่องของดิจิทัลมากขึ้น สอดคล้องของแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการมือใหม่ของสหประชาชาติการจัดการอุตสาหกรรม (UNIDO, 2002) กล่าวถึง คุณสมบัติที่ดีของผู้ประกอบการต้องมีสมรรถนะทางด้านการจัดการดังต่อไปนี้ ต้องเป็นบุคคลที่มีกลยุทธ์ในการคิดและการสร้างโครงการ ต้องเป็นบุคคลที่สามารถวิเคราะห์ แก้ปัญหาและทำการตัดสินใจที่ดี ต้องเป็นบุคคลที่มีการวางแผนการทำงานและการจัดงานอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีการปรับปรุง พัฒนาวิธีการจัดการให้ทันสมัย ต้องมีความเป็นผู้นำของกลุ่มทำงาน จัดการกับข้อมูลสารสนเทศ คิดสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่อยู่เสมอ เป็นบุคคลที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ เจริญประดับ (2560) ได้พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนรายวิชาเพื่อเสริมสร้างผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ผลการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมด้านผลลัพธ์ที่เกิดกับองค์กร (Results Evaluation) พบว่าผู้เข้าอบรมมีการนำความรู้ไปใช้ในหน่วยงาน และมีพฤติกรรมการทำงานที่ส่งผลดีต่อองค์กร ทั้งต่อเพื่อนร่วมงาน และผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยสามารถนำผลที่ได้ไปตัดสินใจในการทำหลักสูตรที่ตอบโจทย์พื้นที่บริการและผู้ที่สนใจเพื่อนำไปต่อยอดหลักสูตรระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)

1.2 ผลจากการประเมินปัจจัยนำเข้า ด้านการบริหารหลักสูตรควรพัฒนาให้ผู้เข้าอบรมมีความตระหนักถึงจริยธรรม และกฎหมายของการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งหลักสูตรควรให้ความสำคัญเพิ่มเติมในส่วนของกิจกรรม เช่น การศึกษากรณีตัวอย่าง เรื่องจริยธรรมและกฎหมายของการเป็นผู้ประกอบการบนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อสังคม ถอดบทเรียนและสร้างความตระหนักร่วมกัน

1.3 ผลการประเมินกระบวนการ ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ประกอบการสอน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

1.4 ผลการประเมินผลผลิต ด้านผลสำเร็จของหลักสูตร ควรจัดให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตร ช่วยกระตุ้นให้ผู้อบรมเกิดการพัฒนาสมรรถนะผู้ประกอบการเชิงนวัตกรรมในยุคดิจิทัลโดยการจัดการเรียนรู้แบบได้ลงมือปฏิบัติเช่น การเลือกใช้แอปพลิเคชันที่ส่งเสริมการขาย และควรมีเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมและชัดเจนโดยการประเมินตามสภาพจริงจัดทำเกณฑ์ให้คะแนนแบบรูบริคส์ (Scoring Rubric)

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการใช้หลักสูตรกับนักศึกษาหรือผู้ประกอบการมือใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นพื้นที่บริการในเขตจังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดตากซึ่งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการมือใหม่ในยุคดิจิทัล โดยนาระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อได้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรที่ได้มอบทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่อยู่ในขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ขอขอบคุณวิทยากรหลักสูตรฝึกอบรมและกลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับการอบรมทุกท่าน และทุกคน ทุกหน่วยงานที่ช่วยสนับสนุนงานวิจัยที่ไม่ได้เอ่ยนามส่งผลให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- ชลีพร สุระโชติ. (2563). การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580. (2561, 13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2558). การประเมินหลักสูตร : แนวคิดกระบวนการและการใช้ผลการประเมิน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 8(1), 13-28.

- มารุต พัฒนาผล. (2556). *การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อาร์แอนด์เอ็นปรีนท์.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2562). *ทฤษฎีการประเมิน* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2561). *การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุภาภรณ์ โตโสภณ และวาริรัตน์ แก้วอุไร. (2561). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการตามแนวคิดการฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(2), 275-289.
- สุภาภรณ์ เจริญประดับ. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนรายวิชาเพื่อเสริมสร้างผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2561). *สถานการณ์เศรษฐกิจดิจิทัลไทย*. สืบค้น 15 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/thailand-digital-economy-glance>
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2565). *โอกาสเติบโตในยุคดิจิทัล*. สืบค้น 15 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.nxpo.or.th/th/12115/>.
- อรจิรา ธรรมไชยงกูร และเมทิกา พ่วงแสง. (2565). *การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการสำหรับนักศึกษาคณะศิลปศาสตร มหาวิทยลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชมงคลพระนคร.
- Deniz, E. (2002). *Approaches to Evaluation Training: Theory & Practice*. New York: Syracuse University.
- Kirkpatrick. (1998). *Evaluating training programs: The four levels* (2nd ed.). San Francisco: Berrett-Koehler.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Mitchelmore, S., & Rowley, J. (2010). Entrepreneurial Competencies: A Literature Review and Development Agenda. *International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research*, 16(2), 92-111.
- Nourian, M. & Ghoddousi, F. (2015). An assessment model for competency-based curriculum in vocational education and training in Iran, *International Journal of Educational and Psychological Research*, 1(2), 105-112.
- Santrock, J. W. (2018). *Educational psychology* (6th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Stufflebeam, D.L. & Shinkfield, A.J. (2007). *Evaluation Theory, Models, & Application*. San Francisco: John Wiley.
- UNIDO. (2002). *Human Resource Management Branch.UNIDO Competencies Part One*. Retrieved August 23, 2023, from <http://www.unido.org>.